

Motion

1980/81: 1212

av Gunnar Biörck i Värmdö
om obligatorisk samhällstjänst för män och kvinnor

Vid riksdagen 1978/79 motionerade jag om "samhällstjänst" för män och kvinnor (motion 1978/79: 693), närmast med utgångspunkt i *dels* förarbetena till den nya lagstiftningen om vapenfri tjänst för värnpliktiga män, *dels* den numera allmänt accepterade jämställdheten mellan män och kvinnor.

Det föreföll mig egendomligt att manliga vapenvägrare skulle tvingas fullgöra tjänstgöring i samhällsnyttiga verksamheter, medan ingen motsvarande "civil" tjänstgöring ifrågakommer för kvinnor. Riksdagen var emellertid då inte beredd att överväga denna fråga.

Sedan nu allt flera kvinnor frivilligt anmäler sig till militärutbildning, även åsyftande befälsutövning i krig, synes mig frågan på nytt böra allvarligt övervägas.

Orsakerna till att man ställt skilda krav på män och kvinnor när det gäller värnplikt och militär utbildning är delvis *historiska*, delvis *biologiska* (även kvinnliga fysiologiprofessorer intygar nu att kvinnor har svagare kroppskrafter än män), delvis – självfallet – betingade av de särskilda uppgifter och krav som följer med *moderskapet*. Men även i det senare hänseendet är ju en förändring på väg därigenom att föräldrarna nu oftare delar på de barnavårdande uppgifterna sedan amningsperioden avslutats, och att därvid modern återtar ett yrkesarbete, medan fadern tar ledigt i stället.

Den ekonomiska utvecklingen inom de industrialiserade länderna ser inte längre ut att kunna bära en "offentlig sektor" av den omfattning som man hittills föreställt sig, finansierad med medel som uttaxeras av den skattepliktiga befolkningen. Sociala "förmåner" och "bidrag" kommer förmodligen inte att kunna utgå i samma omfattning som hittills. Samtidigt förefinns sannolikt minst lika stora *behov* av konkreta sociala *insatser*, såväl för barn och ungdomar som för den åldrande generationen. Den politiska debatten handlar i mycket om den lämpliga avvägningen mellan skattefinansiering och avgiftsfinansiering av de ifrågavarande tjänsterna.

I ett sådant läge är det måhända inte opåkallat att diskutera, huruvida inte de "samhällstjänster" som värnplikt för män och moderskap för kvinnor utgör i rättvisans namn borde motsvaras av andra former av "samhällstjänst" för män, som icke fullgör värnplikt, resp. för kvinnor, som av frivilliga eller ofrivilliga orsaker icke avstått tid och krafter genom graviditet och amning eller annan motsvarande spädbarnsvård. Medan värnplikten för män är en *plikt*, synes den *frivilliga* militärutbildningen för kvinnor kunna betraktas som en form av samhällstjänst. Det är dock rimligt att antaga, att kvinnor, liksom vapenfria män, i allmänhet skulle föredra att arbeta i civila sysselsättningar.

Ett fastslående av här skisserade principer skulle – förutom att innebära en konkretisering av jämställdhetssträvandena – kunna bidra till en lösning av de mycket stora sociala problem, som det framtida behovet av personliga tjänster gentemot de många svaga och behövande innebär, samtidigt som det skulle kunna bidra till en förbättrad beredskap inför de påfrestningar, som ett totalt krig skulle kunna innebära för samhälle, nation och folk.

Under åberopande av det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning av förutsättningar och formerna för en obligatorisk samhällstjänst (militär eller civil) för män och kvinnor.

Stockholm den 22 januari 1981

GUNNAR BIÖRCK (m)

i Värmdö